

Barn- och ungdomspsykiatrins tvärvetenskaplighet måste bevaras

Ebba Neander

Huvudmannafrågan är väsentlig. Stockholms läns landsting delade huvudmannaskap – öppenvård inom sociala nämnden, slutenvården inom hälso- och sjukvårdsnämnden – visar hur kaotisk situationen blir när ingen tar det totala ansvaret. I övriga landet hör barn- och ungdomspsykiatri till sjukvården. Där fungerar samarbetet oändligt mycket bättre, konstaterar Ebba Neander, överläkare för barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet i Skaraborgs län och ordförande i Svenska föreningen för barn- och ungdomspsykiatri.

SMT:s redaktör har bett mig kommentera Karl Grunewalds och Gerd Westmans debattinlägg. Det är tredje gången jag formulerar tankar och känslor kring konferensrapport från Sättradagarna hösten -78 och våren -79. Som deltagare i bägge konferenserna fick jag rapport 1 i augusti -79, omarbetad rapport i okt -79 och så slutprodukten i jan -80. Jag hör till dem som protesterat mycket och applåderat något. Många av mina synpunkter har beaktats. Men det känns viktigt och riktigt att författarna anger att debattinlägget är färgat av deras egna värderingar.

Som ansvarig för den barn- och ungdomspsykiatriska verksamheten inom ett landsting och i egen

.....
Att arbeta inom barn- och ungdomspsykiatri är att vara intensivt efterfrågad, vara utsatt för generaliserande nedlåtande kritik och samtidigt vara okänd för de flesta.
.....

skap av ordförande i Svenska föreningen för barn- och ungdomspsykiatri finner jag det angeläget att problem och brister inom området debatteras konstruktivt. Att arbeta inom barn- och ungdomspsykiatri är att vara intensivt efterfrågad, vara utsatt för generaliserande nedlåtande kritik och samtidigt vara okänd för de flesta – ”vad gör dom egentligen på barnpsyki?” Arbetet är i sig själv tungt – barns och familjers ångest och plågor läggs över på oss.

Det enskilda ”fallet” har blivit allt mer komplicerat. Vårt mål är att lindra, helst bota – och så förebygga – om vi bara hann och orkade med.

Dessutom har vi alltmer blivit samhällets redskap – till barnens bästa hoppas vi – genom krav på intyg från myndigheter och domstolar.

Våra resurser tänjs till det yttersta och våra budgetäskanden har föga framgång i 0-tillväxtens tider – trots att statsmakterna har prioriterat bla psykiatri. – Det är det sista halvårets markanta ökning av barn och ungdomar med tunga problem som är bakgrunden till dessa dystra tankar.

Sätra-konferensen och Sätra-rapporterna har satt igång många känslor och skärpt många frågeställningar inom den barn- och ungdomspsykiatriska världen – inte bara bland läkare, psykologer och kuratorer, vilka tyvärr var de enda yrkeskategorier som var representerade vid konferenserna – utan även bland andra viktiga medarbetare. Nödvändigheten av den mångfacetterade samtida kompetensen och sammanhållningen har blivit allt klarare manifesterad – i debattinlägget nämnt som ”En helig treenighet”.

Så har tex läkare, psykologer och kuratorer i enighet uppvaktat socialministern, statssekreteraren i socialdepartementet och även socialutskottet

.....
Och just från socialvården tycks också komma den tyngsta kritiken och det starkaste ropet på hjälp – kanske med orealistiska förväntningar.
.....

med bestämda önskemål att få en "företsättningslös" utredning av vår verksamhet – ej en statlig utredning med direktiv att splittra det barn- och ungdomspsykiatriska team så att doktorn hamnar på landstingets länssjukhus och psykologen med kuratorn i socialvården. – Även en motion med detta innehåll behandlas i dagarna i riksdagen.

Tvärfacklighetens omistlighet

Det kändes osäkert under konferenserna på Sättra om Karl Grunewald verkligen insåg tvärfacklighetens omistlighet – därför gläder det mig att han betonar detta kraftigare i det slutliga debattinlägget och även i en kort artikel i Läkartidningen.

Beträffande BUP:s olika samarbetspartner har ett starkt närmande mellan BUP och barnmedicin och barnhälsovård ägt rum sista våren. Kanske börjar det obligatoriska BUP-halvåret för blivande barnläkare ge utdelning trots påfallande brister i handledning och omhändertagande på många håll? Säkert spelar också in den ökande kunskapen om hur vi skall tolka tidiga psykosomatiska störningar.

Debattinlägget skildrar samarbetet med vuxenpsykiatri i mörka färger – tyvärr med rätta – och här kommer våra gemensamma sorgebarn in – de tunga tonårspsykoserna. Och barnen till de psykiskt sjuka vuxna.

Vid den andra Sättra-konferensen skildrades socialarbetarens arbetssituation som tung, överbelastad, ja nästan omöjlig. Och just från socialvården tycks också komma den tyngsta kritiken och det starkaste ropet på hjälp – kanske med orealistiska förväntningar.

Har helhetsprincipen, familjeprincipen, minskat barnkunnandet inom socialvården?

Det känns bra att Karl Grunewald och Gerd Westman vänder sig mot BUP:s uppgående i socialvården och även mot uppbyggande av parallella organisationer – BUP skall koncentrera sig på de

tyngsta fallen – med sin speciella kompetens. Det skulle gälla handledning, konsulter och akuta direkta insatser.

Ett stort gemensamt område som ej nämns i debattinlägget är fosterbarnsvården, uppföljning – stöd – handledning – där utredningar, möten och symposier de sista åren visat på ofantliga brister – där behandlingsmålet ofta missas på gr av otillräckliga resurser och bristfällig kompetens från socialvårdens sida.

Huvudmannafrågan

Huvudmannafrågan är väsentlig – i debattinlägget avvisas tanken på primärkommunalt huvudmannaskap men ventileras funderingar på att den öppna vården kunde ligga under landstingens sociala del.

Här opponerar jag mig kraftigt. Stockholms läns landstings delade huvudmannaskap – öppenvård inom socialnämnden, slutenvården inom hälso- och sjukvårdsnämnden – visar hur kaotisk situationen blir när samarbete och ansvarsområden saboteras av skilda huvudmannaskap – barn och ungdomar och deras familjer bollas än hit än dit – ingen tar det totala ansvaret. Öppen- och slutenvården måste vara en sammanhängande organism – för flexibelt utnyttjande av alla resurser. I övriga landet hör BUP till sjukvården. Där fungerar samarbetet oändligt mycket bättre. Det anges också i debattinlägget i det inledande avsnittet.

Detta var några synpunkter. Under den långa inre processen från första Sättra-konferensen för ett och ett halvt år sedan fram till nu har mina upplevelser av debattinläggs-författarnas målsättning och inställning gradvis förändrats möjligen i takt med rapporternas omformuleringar och nedtonandet av den första provokativt-ironiska och nästan destruktiva tonen.

Karl och Gerd ser och lyfter fram på ett allt tydligare sätt det specifikt barn- och ungdomspsykiatriska kompetensområdet – de känner starkare för BUP:s tvärvetenskaplighet och de vill se BUP som en länsresurs med både centrala och decentraliserade enheter.

De har fått oss börja "bråka" mera med politiker och andra.